

مرکز تۇزىيى:
باب ەالى جادە سەندە (اتحاد
تجارت) كىتەخانەسى

آبۇنە بىلى:

سەنەلىكى ۱۰۰ غرۇش
آلتى آيلغى ۵۰

۵۰ لىك اجىنىيە ايىپىن ۲۵ غرۇش خىم
اولونىلىدر .

دېنى، غەلىمى، ادبى، ەجىمائى

مەخسۇل
۱۳۳۸

بىلىم ەنەنەسى

صاحبى، مەدىرى، مەخرى:

آبۇنە قىدى مەاملەسى ەرسەنەك بىرىجى
وايكىچى آلتى آيدىن ەقتاراً اجرا اولونور

فى: غرۇش

۱۰

مەرم

۱۳۴۳

ادارەخانەسى:
بازىد جامع شىرىنى تىرە قاپسى
قارشىسەندە

اسلامك نفعنە خادم مەقالات
مەمالتشكر قبول ونشر اولونور
يازانك شەخسىتى دىك، يازىنك ەمىتى
نەزەرقەتە آلتىير .

كەن يازىلردىن شايان قبول كورولنار
تەمىخ سىراسىلە درج ايدىلىر .

كوندەرىلە جاك آثار، اوقوناقلى
ومختصر جە يازىلش اولمالىدر .

جلد

۵

عدد

۵۱

جزائر، فاس و تونسده بر دوردنجی لاتین

ملتك تشكلى

پارس احصائيات جمعيتنه بيلديرلديكنه كوره جزائر، فاس و تونس نفوسنك چوغالمقده اولدينى و يكرمى سنه دن برى ۳۰۰۰۰۰۰ ي اوروپاليله عائد اولمق اوزره اك آشاغى تخمينه بر بوجوق ميلون آرتدينى تين ايتمشدر. بو خبرى ورن غزته يه كوره شايان ممنونيت كوريلن بر حال وارسه اوده جزائر، فاس و تونسده يرلى يهوديلر و آروپا- ليلرى تشكيل ايدن فرانسز، اسپانيول و ايتاليانلر ك آرالزنده قيز آلوب قيز و يرمه لرى و بوصورتله افريقانك شالنده اوج بويوك لاتين ملتك اوصاف و مزاياسنى حائر يكي بر لاتين ملتك تشكلى و بالنتيجه يكي بر فرانسز جنسك وجوده كله سيدر. مختلف ملتلر آراسنده وقوعبولان ازدواجلر ك آنجق يوزده برى مسلمانلر خريستيانلر آراسنده اوليورمش.

بوملكتلر ك تجارت و اقتصادياتنه حاكم ذاتا، صوكره دن كلن، اوروپاليلر اولديغنه نظراً داروين نظرياتنه كوره اصطفا selection ايله محيطه تطابق Adaptation au milieu ايدمك بويكي ملت يكي اولماسى و دورت قانك برلشمه سندن دولاي قوت و جانليق بولماسيله آمر يقاده اولدينى كى بو واسع اولكه لرك حقيقى صاحى اولاجق و يرلى مسلمانلر كوندن كونه آمر يقانك قيرمزى دريليرينك وضعيته دوشه جكلردر.

فقط عجبا چول، بنم دين نيجه ملتلر ك تاريخي ده، كنديليري ده حيرانك اوجسز بو حاقسز قيزغين قوملر نه تجير ايدن، بر قاج سنه ده دهه اوستنده بر بدوى چيقاران اواسرار انكيز و ابكم چول بويكي قوته رام اولاجقمى؟ يوقسه اونى ده ايچنه چكرك يوغوره جق و مصرده قبطيلر ده

اولدينى كى (شمديكى مصر قبطيلرى اسكى مصر ليلرك دكل، فقط مصرى استيلا ايدن شرقى روما و يونان اردولرينك احفاديدر و اجدادلر يله بوكون هيچ بر جهته علاقه و مناسبتلرى يوقدر تماميله يرلى اولمشلردر.) هيچ بكه نيلمه ين يكي بر چول نسليمى اورته يه چيقاراجق. واقعا طرطيل تكلر كلى اوطومويللر چولرك آيلري كونه اينديرديلر. قوملرينه آياق باصان جانلى و جانسزى تميل Assimilation ايتمكدن بر آن خالى قالماش چول بوسفر مغلوب اولاجقمى؟ ۱۰ تموز ۹۲۴

رشيد مظهر

مجله تاريخى وادى :

حسى بر تاريخ و تاريخى بر حقيقت

۱

داهى روم كاتب چلبى مرحومك « طريق نظر، طريق تصفيه » تعبيرلر يله حسن توسيم ايلديكى مسالك علما ايله طرق صوفيه بيننده بر تعارضك وجودى توهم ايدنلر واردر. علامه بنى مدائى، ابو حنيفه ثانى ابن كمال ايله افضل المتأخرين خاتمه المفسرين ابوالسعود افندى مرحوملر ك اوائل افتالرنده - بالبلع سؤاله كوره - امضا ايتمش اولدقلى برايكى قنوى ايله تاريخ صحائفدن برقاجنى اشغال ايدن قاضى زاده ليلر وقايعى مطالعه ايدوب ساده بوبابده تعميق تدقيقات ايتينلر، اوتعارضك دوامنه قائلدرلر. حال بوكه علمائى اسلافك ابتدائى نشأتده كى مسلك و مشربلر يله بعدالتكامل احوال و قناعتلرى تحقيق اولنورسه اويله بر تعارضك بولونماديني تين ايدر. عموميتله اهل تفسير و حديث و متبحرين علمادن اولان اولياء عارفين قدس الله اسرار هم حضراتنك ده بداية طريق نظر عالنده صوفيه حقنده بر طاقم انتقاداتده بولندقلى حالده

وقت مرهونی حلول ایدنجه طریق تصفییه انتساب و امتی ارشاد ایله راهنای سبل صواب اولدقاری اربابنه معلومدره بز بوتجلی بی زمانلرینی ادراک ایله مشرف اوله بیلدیکمز بقیه الاسلاف بعض علمای اهل سنتده بالذات مشاهده ایله عبرتین اولدق . ازان جمله سنه لرحه بشکطاش وحوالیسندنه نشر وتعلیم فضائل وکالات ایلین و حالا مستفید اولنان کالندن برچوق ذوات موجود اولان عالم کامل خواجه الهامی افندی مرحوم بوقیلدندر . اواسط عمرنده طریق تصفییه میل وانتساب ایدن مرحوم مبرور ، وارث علوم حضرت پیغمبر جناب شیخ الاکبر آثار سنیه لرینی حرز جان و انیس وجدان ایدنمش وطریق نقش بندینک اجل سالکانندن اولشیدی .

اخیراً مطالعه سیله مستفیض اولدیفیم براثر موثوق ومعتبر ، اوتهدن بری وجداناً قائل ومطمئن بولندیفیم بو حقیقتی شو ستونلرده بسط وتحریر نه بنی سوق ایتدی . ان شاء تعالی جرائم خدمت وحرمت موجب مغفرت اولور . طریقت علیه خلوتیه مجدد شهری عارف بالله یوسف سنبل سنان قدس سره العزیز حضرتلری - که علمای اهل سنتک سر آمدانندن در - سنه لرحه اوقومش و اوقومش ، مصرده ا کمال تحصیل ایدهرک طریق نظرده وطریق تصفییه ده تکمل وتقرده پیر ومقتدی اولمش پیغمبر سیرت برذات سنی الصفات اولوب طریق حجه ارتحال ایدن وابتدا قوجه مصطفی پاشا خانقاهی نام عالیرینه بنا وتخصیص قلنمش اولان چلی خلیفه جمال الدین خلوتی حضرتلرینک دعوت و اشارت لرله مکرمه یه وبعده استانبوله کله رک شیخک وصیتی موجبجه کریمه لری صفیه خاتون قدس سره یایی تزوجه قوجه مصطفی پاشا خانقاهنده سجاده ارشادی ترین و ۳۳ سنه نشر وتعلیم دین مبین ایلشاردر . ۹۳۶ سال هجریسندنه رازی وحقیقت عالمنه شهر

کشای ارتحال وقوجه مصطفی پاشا خانقاهی قریبده تربۀ مخصوصه لرنده مستغرق رحمت لایزال اولان مشارالیه حضرت سنبل سنانک فراق سوریسنه معاصر ومحب شهری مفتی الانام داهی انام ابن کمال احمد چلی تاریخ آتی ایله قیمت شناسانه اظهار تأثر ایدیورلر :

پیشوای اکمل اهل ادب
مقتدای طالب روم وعرب
رهبر اهل طریق خلوتی
بوالوفا کیم شیخ سنبلدر لقب
ملك فائیدن بقا اقلیمنه
کیتدی توحید ایله اول شیرین لب
ایلدی شهر محرمده سفر
لیله الاثنینده اول ذونسب
آغلادی اول کون بولوت یأسن یاشن
دوکدی کوزلر یاشنی هر ابن واب
منکری دوکزه کوز یاشن نه طاک
سنگ خارادن چیقاری صو عجب
یر وکوکلردن قوانس وملك
جمع اولوب قیلدی نمازین بی تعب
هاتف غیبی دیدی تاریخی
نور اوله سنبل سنانک قبری هپ

۹۳۶

بو تاریخ لفظاً آز چوق نقیصه دارد . فقط برحس حقیقینک ترجانی اولمق اعتباریله معنائیمی پک بیوکدر . علامه مشارالیهک مشهور سلطان سلیم مرثیه سی ده بوتجلیده در . زمان انشادنده کی لسان ، نظر تامله آلنیرسه نقائص لفظیه سی بالطبع مسامحه ایدمک لازم کلیر . اساساً بوتاریخی ستونلره نقل ایتمکدن مقصد ، ارباب مطالعه یه بر بدیعۀ ادیبه ارائه سی دکل ، بر حقیقت مسلمیه اشارتدر که اوده عند البعض معارض اهل طریق ظن اولنان حضرت ابن کمالک معارض دکل ، بر محب مخلص اولدیفیدر . اوائل حالنده « درویشلرک رقص ودوران ایتدکری محل قرق آرشون قازلما نجه اقامه صلات جائز دکدر . » مألنده کی فتوایی امضا ایدن مفتی ابن

نقل ایدردی که شیخ سنبل، فقراتك مجاهده‌ده تڪاسلن مشاهده ایتدکده : « بن اون سکز ییل آرقه‌می یره قومدم وبر شیئه استناد ایتدم . صومعه‌نك اورته‌سندده تحیاته اوتورر کبی نوممی اول حالت ایله کچوریردم . » دیر ایدی . موالیدن خطیب قاسم اوغلی : شیخ سنبل، جنید وقندر . زمانه ایریشدیکمز عظیم نعمتدر . دیو شهادت ایدرمش . عمر مشرب ، قوی مذهب ، جلالت غالب ، اهل صلابت وجلالت بر کیمسه ایدی . هیچ کیمسه مقابله‌سنه قادر دکل ایدی . (حضرت سنبلک مشرب و مسبلک عالیشانده کی جلالت وجلالت فی الحال تربۀ شریفه‌سندده موجوددر . شبکۀ علیه‌سنه رویمال اولان هر زائری بر مهابت فوق‌العاده احاطه ایدر . بو ادا مازک اثباتی پک سهلدر . مشار الیهک تربله‌رینه مواجهه پنجره‌سندن بر نظر کافیدر .

شیخ یوسف افندی مرحوم ، حضرت پیرک ترجمه‌حالی شو صورتله اکمال ایدیور : (فاتح مصر وشام مرحوم سلطان سلیم خان شام شریفه وردقده جامع بنی امیه‌نک منبری آلتنده برصاحب تصرف عزیز ایله مصاحبت ایدوب فتح مصردن خبر ووروب « استانبولده سنبلدن غافل اوله » دیو وصیت ایتشددر . حتی مرحوم سلطان سلیم تبدیل صورت ایله کاهی سنبل افندی‌یه کلوب ملاقات ومصاحبت ایدرلر ایدی . وحضرت شیخه بر مور جوقه ایله قاپانمش سمور کورک ووروب « کندی

وقتیله یازیلوب « بیان الحق » رساله‌سندن امضای کترانه‌مله انتشار ایدن حضرت ابوالسعودک ترجمه‌حالنده مشارالیهک جنازه نمازینک حضرت سنبل سنان امامتیله ادا اولوندیغی مندرج ایه‌ده تبعات اخیرمه‌ده بو خبرک یا کلس اولدینی وحضرت سنبلک جناب ابوالسعوددن خیلی زمان اول ارتحال بیوردقلری جهته حضرت ابوالسعودک نمازینی قیلدیران محشی سنان افندینک بشقه بر ذات اولدینی آ کلاشمشدر .

کمال ، بالاخره طریق تصفییه انتساب واویولده تکمیل ایتسه‌یدی طریق مذکور مجاهدین کرامندن بر ذاتک ضیاعندن دولایی اظهار سوز وکرازه اصلاً لزوم کورمز، بویله بر تاریخ یازمنی خاطرندن بیله کچیرمزدی . علمای اسلاف ، بزم ادراک ضعیف وقصیر مژک احاطه ایده‌میه‌جکی درجه‌لرده بیوکذوات عالی‌در، مسلك وسیرتلی وبعداً تکمیل حال ووضعتلی یکان یکان تدقیق وتحقیق اولنمادقه حقارنده ادنی برسوءظنده بولنقی بیله عفو اولنیه‌جق خط‌الردندر . یالکز ترک علماسنک دکل ، بتون عالم اسلامک مدار افتخار ابدیسی اولان حضرت ابن کمال ۹۴۰ تاریخنده « یا احد نجنا ممانخاف » مناجاتیه ختم انقاس ایلشدرکه حال احتضارنده دهان استغفارندن صادر اولان بونیاژ والتجا بالحساب تاریخ ارتحالی کو سترمکده‌در . قبر شریفی ادرنه قپوسی خارچنده زیارتگاه انامدر . [۱]

استفاضه واستناره ایتدیکمزی بالاده عرض ایلدیکمز اثر منورک مؤلف عارفی شیخ یوسف افندی حضرتلی - که طریق سنبلینک چاکریم - مزار سنبلک خاک دری - بیوردقلردن آکلاشیله جفی وجهله - مقام حضرت سنبلده خدمته بولنمشلر وسنبل سنان ولینک قائم مقام خاصی شیخ مصلح‌الدین مرکز افندینک محبتلیله‌ده متشرف اولمشلردر . ینه مقام حضرت سنبلده مرکز افندی حضرتلی‌نی متعاقب سجاده نشین ارشاد اولان شیخ یعقوب افندی حضرتلینک مخدوم مکرملریدرلر . دیورلرکه : (والد مرحوم

[۱] حضرت ابن کمالک مشرب عالی صوفیانه‌سی حقنده ، مفضرا لاسلاف والمعاصرین علامۀ مشوینخوان - حصیری زاده - شیخ الیف افندی حضرتلینک اخیراً ساحة انتشاری تزین ایدن « الکلمات‌المجمله فی شرح تحفة‌المرسله » عنوانلی اثر جلیل عارفانه‌لرنده بالمناصبه ، معلومات مدققانه اعطا بیورلمشدر .

قفتاندر البته گی ! « دیو التماس بیور مشار، مرحوم
اکثر زمانده کیرایدی .

مفتی وقت « ابن کال » هر زمان مجلسارده
وانعاملرده مرحومی کندیلرینک اوستی یانه آلور
ایدی . روح الله روحه العزیز . ودوران وسماع
حقنده برلطیف رساله یازمشدرکه سنبل افندینک
اصول وفروعهده وعلم کلامده مهارتی آندن معلوم
اولور) .

سور المولوی

— رجب وحی — [*]

رجب وحی : نارین ووافاق وجودی درین
ومعظم علمیه فضیلت خلاصه سنه بکزه من اوبویوک
رجب وحی ارتحال ایتدی . بو وفاسز دنیاده کیم
قالمش که رجب وحی ده قالسین . . اولوم انصافسز
وبی امان در اونک قاهر و یقیجی صواتنه قارشئ اک
دیک واک متعظم بویونلر اکیملشدر . نرهده
قالدی که وحی نک ذاتاً فضیلت محویتله بوکوک دوران
عقیف ومتواضع بویونی مقاومت ایتسین . بونک ایچون
اولومه لزومندن فضله کوزیاشی دوکمه ملیدر . یالکیز
او، سفالت و محرومیتک قانلی طیرناقلریله حاضر لاش
صره سز ، موسمسز کلوب چاشمشه اوف ! !
ایشته وحی بویکنجیدن ، سفالتک ییقیدنی متین
ومتناز وجودلردن بریدر . بن اونک وفاتی آنجق
اوچ آی صوکرآ اوده بر آرقداشله قونوشورکن
بالماسبه اوکرندیکم وقت دونا قالمشدم . وحی اوچ
آی اول وفات ایتسین ، هرکسدن زیاده اوکا یقین
اولان بن دویماییم ! . بوتون دنیا خبر آلماسین . .
خایر ! بومکن دکل . . بنم استادم وحی اولدی ،
دها صاغدر دییوردم . برسیاره نک سبیز سقوطنه
قائل اولوردمده وحی نک بوتون دنیای صارصمادن
[*] متقاعد ارکان حرب میرالایرندن ایدی .

سونوب کیمه سنه احتمال ویره مزدم . فقط هیهات
بوکون بو، بر حقیقت؛ وحی، ایدیا بزدن ایرلیدی.
وخی عصر لک سیرک یتیشدیردیک بویوک برشاعر،
بویوک بر عالم، یک بویوک بر انساندی . دها صباوتنده
مکتب صیرالرنده [الفبا] اوقورکن آکلایه رق
اوقومغه و یازمغه باشلادی ؛ واولونجهیه قدر
اوقودی اوقودی و یازی یازدی . کیتدکجه یوکسله
وکندیسی هنوز کنجکن بویویوب اختیار لایان قدرت
شاعرانه سنک نفیس مولودلری، کیت کیده بیکلره
واون بیکلره واردی . بوبدیعه لر، قدر بیلیمین آلرده
ضیاعه اوغراتیلماسه ایدی بوکون کنجکمز اولردن
یک قیمتی وزنکین برادیات کتبخانه سنه مالک
اولاجقدی .

بنم قناعتمه کوره اسکی ویکی شاعر من آراسنده
اک چوق منظوم یازی یازان ، نظم قاعده لرینی اک
ای بیلن رجب وحی در . اونک ادبیاتده کی بومستنا
قدرتی بیلنر ریاضیاتده فنی بر ساعت اختراع ایده جک
قدر متفنن : . . ایم دینه ده بر تفسیر فنی تألیف ایده جک
درجه ده علامه اولدیغی اوکرندکری وقت یک زیاده
حیرت ایده جکلردر . علماً بو قدر یوکسک اولان
وحی ، اخلاقده اونستیده یوکسک دی . اودرجه ده که
اک جاهل بر آدمده بیله بر فضیلت کشف ایده رک
اونی کندی سوبه سنه چقاریر ، هرکی عینی
حرمت انجذاب ایله قارشیلاردی . سفالتزده بر
عزیز کورونجه ذاتاً بوش اولان کیسه سنی آچار ،
ماملکنک یاریسینی اوکا باغشلاردی . وحی نک
مزیتلری بنم قدر بیلن یک آزدر . کندیسيله اک
اول سیروزده کوروشدم و تمام یدی سنه فضیلت
وعرفانندن دویادویا مستفید اولدم . اوراده هرکون
بهمه حال یازیلمزله بر برمزی کوروردک . بکانظمی
اوکره تن ، فصاحتک ایشیقیری و بلاغتک سیسلی
ایچنده مبتدی ادرا که شهر اهلر آچان رجب وحی در .